

การประเมินหลักสูตรตามความต้องการของผู้ใช้มหาดบัณฑิต:
ศึกษาเฉพาะกรณีหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

The curriculum evaluation according to the needs of the
graduates' employers: A case study of the Master of Public
Administration Program, Ramkhamhaeng University

วิโรจน์ ก่อสกุล¹ ชลิดา สรmani¹ บุญเกียรติ การะเวกพันธ์¹
เฉลิมพล ศรีหงษ์² เดช อุณหะจิรังรักษ์²

Viroj Korsakul, Chalida Sornmanee, Boonyakiat Karavekphan,
Chalernpol Srihong, Dej Unhajirangrak

Corresponding author: Viroj_kor@hotmail.com

Received: 2/06/64 Revised: 15/06/64 Accepted: 15/06/64

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินว่าผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ต้องการมหาดบัณฑิตที่มี
ความรู้ ทักษะและคุณสมบัติด้านใด ประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตกับ
มาตรฐานการเรียนรู้แต่ละด้าน และแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับ
ความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต ใช้วิธีการวิจัยสามวิธีคือการวิจัยสนาม โดยใช้แบบ
สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การวิจัยสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามที่เป็นมาตรฐาน

¹ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² นักวิชาการอิสระ

เดียวกัน และการวิจัยเอกสาร พบว่า 1) ผู้ใช้มหำบัณฑิตต้องการมหำบัณฑิตที่มีความรู้ ทักษะและคุณสมบัติด้านต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนวิชาต่างๆ ที่มีอยู่แล้วในหลักสูตรปัจจุบัน 2) ผู้ใช้มหำบัณฑิต มีความพึงพอใจอยู่ในระดับความพึงพอใจอย่างยิ่ง 3) ผู้ใช้มหำบัณฑิตเสนอแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฯ ให้เพิ่มทักษะและความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การวิเคราะห์และพยากรณ์แนวโน้มวิถีใหม่ในอนาคต การปลูกฝังและการสร้างจิตสำนึกที่ดี และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ฯลฯ ส่วนการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้มหำบัณฑิตกับกรอบมาตรฐานฯ จำแนกรายด้านในภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจอย่างยิ่ง

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตร; หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหำบัณฑิต; ผู้ใช้มหำบัณฑิต

Abstract

This research is about evaluating the employers' satisfaction and needs toward the graduates of the Master of Public Administration program, Ramkhamhaeng University with three objectives: firstly, to identify knowledge, skills and qualifications that the employers need from the graduates of the Master of Public Administration program; secondly, to explore employers' satisfaction with the learning

standards for each area; and thirdly, to prescribe guidelines for the curriculum development in line with the employers' needs. Three research methods i.e.; field research, survey research, and documentary research, are conducted using semi-structured interviews and standardized questionnaires as data collection tools. The research findings are as follow; 1) the employers' needs regarding the knowledge, skills and qualifications of the MPA graduates are consistent with subjects of the existing MPA program; 2) the employers are strongly satisfied with the learning standards for each area; 3) the employers gave some helpful suggestions on the curriculum development by adding certain qualifications needed to the MPA students, such as enhancing skills and understanding of digital technology, increasing skills to analyze and forecast future trends, cultivating and building a good awareness and far-reaching vision, etc. In conclusion, the employers are strongly satisfied with the overall learning standards framework.

Keywords: curriculum evaluation; Master of Public Administration program; the graduates' employers

บทนำ

ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐานคุณวุฒิระดับบัณฑิตศึกษา สาขารัฐประศาสนศาสตร์ พ.ศ.2558 มีสาระสำคัญตอนหนึ่งว่า “การกำหนดเนื้อหา สาระสำคัญของหมวดวิชาชีพเฉพาะ พิจารณาจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ มาตรฐานระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพทางรัฐประศาสนศาสตร์ การ ระดมความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิทางรัฐประศาสนศาสตร์ การระดมความเห็นจาก ผู้บริหารหลักสูตร อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสน ศาสตร์ทั่วประเทศ ตลอดจนระดมความคิดเห็นจากผู้ใช้บัณฑิตทางรัฐประศาสน ศาสตร์ ซึ่งได้สะท้อนองค์ความรู้ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ ได้ทั้งสิ้น 5 องค์ความรู้ได้แก่

1. กลุ่มองค์ความรู้ด้านองค์การและการจัดการ (organization and management) เป็นกลุ่มวิชาที่มีความครอบคลุมเกี่ยวกับองค์การไม่ว่าจะเป็นการ เกิดขึ้นขององค์การ รูปแบบ โครงสร้าง สายการบังคับบัญชาขององค์การ ไม่ว่า องค์การนั้นจะเป็นองค์การภาครัฐ ภาคเอกชนหรือองค์การที่ไม่ใช่ทั้งภาครัฐและ เอกชน การออกแบบองค์การ ทั้งนี้กลุ่มวิชาดังกล่าวยังครอบคลุมถึงการศึกษา พฤติกรรมมนุษย์ในองค์การ การพัฒนาองค์การ เทคนิคและการบริหารจัดการภาครัฐ การบริหารงานพัสดุ การบริหารจัดการคุณภาพ การจัดการความรู้และองค์การแห่ง การเรียนรู้ การควบคุมและตรวจสอบภายใน การบริหารความเสี่ยง ภาวะผู้นำและ การทำงานเป็นทีม และนวัตกรรมการบริหารจัดการ เป็นต้น

2. กลุ่มองค์ความรู้ด้านนโยบายสาธารณะ (public policy) เป็นกลุ่มวิชาที่มีความครอบคลุมเกี่ยวกับกระบวนการนโยบายสาธารณะ การศึกษาและวิเคราะห์นโยบายสาธารณะด้านต่าง ๆ การวิเคราะห์และประเมินความเป็นไปได้ของโครงการ การวางแผนและการบริหารโครงการ การกำหนดทางเลือกสาธารณะ การวิเคราะห์ผลกระทบโครงการ เป็นต้น

3. กลุ่มองค์ความรู้ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (human resource management) เป็นกลุ่มวิชาที่มีความครอบคลุมเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ การบริหารค่าจ้างและเงินเดือน การบริหารและประเมินผลการปฏิบัติงาน การบริการสวัสดิการ นันทนาการและพนักงานสัมพันธ์ กฎหมายเกี่ยวกับการบริหารทุนมนุษย์ ภาครัฐ การจัดการความขัดแย้ง เป็นต้น

4. กลุ่มองค์ความรู้ด้านทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ (public administrative theory) เป็นกลุ่มวิชาที่มีความครอบคลุมเกี่ยวกับทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ ปรัชญาการเมือง ความรู้ทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมทั้งระดับชาติ ระดับภูมิภาคและระดับระหว่างประเทศ กฎหมายมหาชน แนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยการบริหารจัดการภาครัฐ การคลังและการเงินภาครัฐ ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ การจัดการวิสาหกิจชุมชน ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการกับการจัดบริการสาธารณะ มิติทางเศรษฐกิจกับการบริหารภาครัฐ การตลาดสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์ การบริหารเชิงกลยุทธ์ การบริหารสาธารณะ

แนวใหม่ การจัดทำและการส่งมอบบริการสาธารณะ ธรรมภิบาล จริยธรรม
นักบริหาร การปกครองและการบริหารท้องถิ่น เป็นต้น

5. กลุ่มองค์ความรู้ด้านการคลังและงบประมาณ (public finance and budgeting) เป็นกลุ่มวิชาที่มีความครอบคลุมเกี่ยวกับการบริหารการคลังและงบประมาณภาครัฐ การจัดการด้านทรัพยากร ด้านการเงิน การวิเคราะห์การลงทุน การเป็นผู้ประกอบการภาครัฐ การบริหารการเงินขององค์การภาครัฐ การบริหารรายได้ภาครัฐ การบริหารรายจ่ายภาครัฐ การบริหารความเสี่ยงด้านการคลังและงบประมาณ การคลังและงบประมาณท้องถิ่น การบริหารรายได้และรายจ่ายของท้องถิ่น เศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น

และตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พ.ศ. 2558 กำหนดลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ 5 ประการ ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม และสามารถปรับวิถีชีวิตภายใต้ความขัดแย้งทางค่านิยม รวมทั้งมีการพัฒนานิสัยและการปฏิบัติตนตามศีลธรรม

2. มีความรู้ทางวิชาการและทักษะทางวิชาชีพทางรัฐประศาสนศาสตร์ มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ รวมทั้งสร้างนวัตกรรมบนพื้นฐานของแนวคิดและทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ได้

3. สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์และประยุกต์ใช้ความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์ในการวิเคราะห์สถานการณ์หรือสภาพปัญหาที่มีความซับซ้อนได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนนำทักษะทางการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาที่มีความเป็น

พลวัตและมีความสลับซับซ้อนได้ อันนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมทางรัฐประศาสนศาสตร์

4. สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมที่มีความหลากหลาย รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างและแสดงความคิดเห็นได้อย่างสร้างสรรค์ มีภาวะผู้นำในทางวิชาการและสามารถแสดงความเห็นเชิงวิพากษ์บนฐานแนวคิดและทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์

5. มีประสิทธิภาพในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสารได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมถึง มีความรู้ความสามารถใช้เครื่องมือในทางสถิติขั้นพื้นฐานในการแก้ปัญหาทางการวิจัยได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งสามารถใช้เครื่องมือทางสถิติมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางรัฐประศาสนศาสตร์ได้

จากคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ที่กล่าวมาแล้ว การจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลต้องจัดให้สอดคล้องกันกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ เพื่อให้ได้มาตรฐาน ผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 อย่างน้อย 5 ด้าน ดังนี้

1. มาตรฐานการเรียนรู้ด้านคุณธรรมและจริยธรรม (ethics and moral)

1.1 พัฒนานิสัยในการประพฤติอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม ด้วยความรับผิดชอบทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม

1.2 สามารถวินิจฉัยประเด็นปัญหาต่างๆ ที่ซับซ้อนเชิงวิชาการ อย่างมีเหตุผลด้วยความเป็นธรรมและชัดเจน ด้วยความไวต่อความรู้สึกของผู้ที่ได้รับผลกระทบ

1.3 แสดงออกซึ่งภาวะผู้นำโดยสนับสนุนอย่างจริงจังให้ผู้อื่นใช้การวินิจฉัยทางด้านคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการกับข้อโต้แย้งและปัญหาที่มีผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

2. มาตรฐานการเรียนรู้ด้านความรู้ (knowledge)

2.1 เข้าใจในความรู้และหลักการของทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์อย่างถ่องแท้

2.2 ประยุกต์ใช้ทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ในการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการและเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับรัฐประศาสนศาสตร์ได้อย่างลึกซึ้ง

2.3 เข้าใจแนวทางในการพัฒนาความรู้ใหม่ๆ ทางรัฐประศาสนศาสตร์ รวมถึงผลกระทบจากงานวิจัยในปัจจุบันที่มีต่อองค์ความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์ และการปฏิบัติในการบริหารจัดการภาครัฐ

3. มาตรฐานการเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญา (cognitive skills)

3.1 สามารถใช้ความรู้ แนวคิดทางทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ ในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์หรือประเด็นทางรัฐประศาสนศาสตร์ในบริบทใหม่

3.2 สามารถสังเคราะห์ปรากฏการณ์หรือประเด็นทางรัฐประศาสนศาสตร์โดยบูรณาการแนวคิดและทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์แบบเดิมเข้ากับองค์ความรู้ในบริบทใหม่

3.3 สามารถพัฒนาข้อสรุปหรือข้อเสนอแนะ โดยการวิจัยค้นคว้าทางวิชาการด้วยตนเอง เพื่อขยายองค์ความรู้หรือแนวทางปฏิบัติทางรัฐประศาสนศาสตร์

4. มาตรฐานการเรียนรู้ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (interpersonal skills and responsibility)

4.1 มีความรับผิดชอบในการดำเนินงานของตนเอง แก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนและปรับปรุงตนเองให้มีประสิทธิภาพทั้งในการเรียน การวิจัยและการปฏิบัติงานในสาขาวิชาชีพของตน

4.2 มีทัศนคติที่ดีในการสร้างความร่วมมือกับผู้อื่นในการจัดการประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับรัฐประศาสนศาสตร์หรือในสถานการณ์ เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ผ่านการทำงานกลุ่ม

5. มาตรฐานการเรียนรู้ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (numerical analysis, communication and information technology skills)

5.1 สามารถคัดกรองข้อมูลทางคณิตศาสตร์และทางสถิติ เพื่อนำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าปัญหา สรุปปัญหาและเสนอแนะทางการแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ ได้

5.2 สามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพได้เหมาะสมกับกลุ่มบุคคลต่างๆ ทั้งในวงวิชาการและวงวิชาชีพ รวมทั้งชุมชนทั่วไป โดยการนำเสนอรายงานที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผ่านสิ่งตีพิมพ์ทางวิชาการและวิชาชีพรวมทั้งวิทยานิพนธ์หรือโครงการค้นคว้าที่สำคัญ

และประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 ข้อ 4 มาตรฐานการอุดมศึกษา ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน ประกอบด้วย

1. เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และความรอบรู้ด้านต่างๆ ในการสร้างสัมมาอาชีพความมั่นคงและคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยเป็นผู้มีคุณธรรม ความเพียร มุ่งมั่น มานะ บากบั่น และยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ

2. เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม มีทักษะศตวรรษที่ 21 มีความสามารถในการบูรณาการศาสตร์ต่างๆ เพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาสังคม มีคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลก สามารถสร้างโอกาส และเพิ่มมูลค่าให้กับตนเอง ชุมชนสังคม และประเทศ

3. เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม ยึดมั่นในความถูกต้องรู้คุณค่าและรักษ์ความเป็นไทย ร่วมมือรวมพลังเพื่อสร้างสรรค์การพัฒนาและเสริมสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืนทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคม และประชาคมโลก

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะรัฐศาสตร์ (2560) กำหนดหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) หมวด 7 การประกันคุณภาพการศึกษา ข้อ 5 หลักสูตร การเรียนการสอนและการประเมิน ข้อ 5.2 การออกแบบหลักสูตรโดยใช้แนวทางการออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าในศาสตร์สาขารัฐประศาสนศาสตร์ โดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์สำคัญๆ ดังนี้

1. ความสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ
2. ความสอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับบัณฑิตศึกษาสาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์

3. ความพึงพอใจของผู้เรียนและผู้ใช้มหำบัณฑิตที่มีต่อหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตร์มหำบัณฑิต

ฯลฯ

และหมวด 8 “ . . การประเมินและการปรับปรุงการดำเนินการของ
หลักสูตร ข้อ 2.3.1 ติดตามมหำบัณฑิตใหม่โดยสำรวจข้อมูลจากนายจ้างและ/หรือ
ผู้บังคับบัญชาโดยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์”

สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (2561) กำหนดแผนอุดมศึกษาระยะ
ยาว 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 มีสาระสำคัญตอนหนึ่งว่า “ . . เป้าหมายเชิงคุณภาพ
คุณภาพของบัณฑิต : ผู้จบการศึกษาในทุกะดับมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่
สถาบันอุดมศึกษำหนดครอบคลุมไม่น้อยกว่า 5 ด้าน ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม
ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความ
รับผิดชอบและด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร การใช้ภาษาอังกฤษ
และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมีทักษะและองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับ
ความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตเป็นไปตามสาขาวิชาที่ได้รับการศึกษาหรือสามารถสร้างงาน
และปรับตัวเข้ากับควำหลากหลายทางวัฒนธรรม ในการทำงานและการใช้ชีวิตใน
สังคมได้เป็นอย่างดี”

มหำบัณฑิตจึงเป็นควำหวังของสังคม หน่วยงาน ตลอดจนผู้ใช้มหำบัณฑิต
ทั้งหลาย ในอันที่จะนำควำรู้ ทักษะ และคุณสมบัติต่างๆ ที่ได้รับจากการศึกษาเล่า
เรียนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดคุณค่าเป็นประโยชน์

ในทางปฏิบัติ และสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานตลอดจนผู้ใช้มหาดบัณฑิต
คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความต้องการของผู้ใช้มหาดบัณฑิตต่อมหาดบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ที่มีความรู้ ทักษะ และคุณสมบัติด้านต่างๆ ศึกษาความ
พึงพอใจของผู้ใช้มหาดบัณฑิต และศึกษาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้อง
กับความต้องการของผู้ใช้มหาดบัณฑิต เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัยนี้ ไป
พิจารณาร่วมกับข้อมูลด้านอื่นๆ ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในโอกาสต่อไป โดยมี
วัตถุประสงค์เพื่อการวิจัย 3 ประการคือ

1. เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ และคุณสมบัติด้านต่างๆ ของมหาดบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ที่ใช้มหาดบัณฑิตต้องการ
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้มหาดบัณฑิตที่มีต่อมหาดบัณฑิตสาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยรามคำแหงให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้มหาดบัณฑิต

ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดเรื่องหลักสูตรและการประเมินหลักสูตรจาก
นักวิชาการต่าง ๆ มาใช้เป็นแนวทางในการวิจัย พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

Tanner and Tanner (as cited in Saylor, Alexander & Lewis, 1981,
pp. 3-9) ได้สำรวจแนวคิดของนักวิชาการ พบว่า ได้มีการให้คำจำกัดความของ
หลักสูตรไว้หลากหลาย เช่น 1) ที่รวบรวมความรู้ที่ได้มีการจัดระบบไว้ 2) วิธีการคิด
3) ประสบการณ์การแข่งขัน 4) ประสบการณ์การชี้ นำ 5) แบบแผนของ

สภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ 6) สารและกระบวนการในการรับรู้และด้านจิตพิสัย
7) แผนการสอน 8) เป้าหมายหรือผลผลิตของการสอน 9) ระบบเทคโนโลยีของ
ผลผลิต

โดยได้จำแนกคำจำกัดความของหลักสูตรไว้ 4 กลุ่มความหมาย ดังนี้

1) หลักสูตรเป็นรายวิชาหรือเนื้อหาที่เตรียมให้ผู้เรียนในระดับการศึกษา
ต่างๆ

2) หลักสูตรคือประสบการณ์ทั้งปวงของผู้เรียนที่จัดโดยโรงเรียน มุมมอง
ของหลักสูตรในความหมายนี้ คือเน้นความสำคัญที่ประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียน โดย
โรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ

3) หลักสูตรคือจุดมุ่งหมายที่ผู้เรียนพึงบรรลุ หลักสูตรในความหมายนี้
หมายถึง สิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายและ
จุดประสงค์ที่กำหนดไว้

4) หลักสูตรคือโอกาสในการเรียนรู้ที่ได้กำหนดแผนและเป้าหมายไว้
กล่าวคือนอกจากจะมองหลักสูตรไปในแง่เนื้อหาวิชา ประสบการณ์การเรียนรู้
และเป้าหมายแล้ว ยังจะต้องให้ความสำคัญกับแผนการเรียนรู้อีกด้วย

Taba (1962, p. 82) กล่าวว่าไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรหมายถึง การ
เปลี่ยนแปลงปรับปรุงหลักสูตรอันเดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย
การจัดเนื้อหา การเรียนการสอน การวัดประเมินผล และอื่นๆ เพื่อให้บรรลุถึง
จุดมุ่งหมายอันใหม่ที่วางไว้ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ
หรือเปลี่ยนแปลงทั้งหมด ตั้งแต่จุดมุ่งหมายและวิธีการ และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

จะมีผลกระทบต่อทางความคิดและความรู้สึกนึกคิดของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ส่วนการปรับปรุงหลักสูตรหมายถึง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพียงบางส่วนโดยไม่เปลี่ยนแปลงแนวคิดพื้นฐานหรือรูปแบบหลักสูตร

Good (1973, p. 157) ให้ความเห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรเกิดได้ 2 ลักษณะคือ การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรเป็นการพัฒนาหลักสูตรอย่างหนึ่งเพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน จุดมุ่งหมายของการสอน วัสดุอุปกรณ์ วิธีสอน รวมทั้งการประมวลผล ส่วนคำว่า การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึง การแก้ไขหลักสูตรให้แตกต่างไปจากเดิม เป็นการสร้างโอกาสทางการเรียนขึ้นมาใหม่

Saylor and Alexander (1974, p. 76) อธิบายว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำหลักสูตรเดิมที่มีอยู่ให้ดีขึ้น หรือการจัดทำหลักสูตรใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมอยู่ก่อน การพัฒนาหลักสูตรอาจหมายถึง การสร้างเอกสารอื่นๆ สำหรับนักเรียน

Taba (1962) อธิบายว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ตามความเชื่อที่ว่าผู้เรียนมีพื้นฐานแตกต่างกัน โดยกำหนดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1) วินิจฉัยความต้องการ โดยการสำรวจสภาพปัญหา ความต้องการและความจำเป็นต่างๆ ของสังคมและผู้เรียน

2) กำหนดจุดมุ่งหมาย กล่าวคือหลังจากได้วินิจฉัยความต้องการของสังคมและผู้เรียนแล้วจะกำหนดจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้ชัดเจน

3) คัดเลือกเนื้อหาสาระ เมื่อระบุจุดมุ่งหมายที่กำหนดแล้วจะช่วยให้การเลือกเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย ้วย ความสามารถของผู้เรียน โดยเนื้อหาต้องมีความเชื่อถือได้และสำคัญต่อการเรียนรู้

4) จัดเนื้อหาสาระ เนื้อหาสาระที่เลือกได้ ยังต้องจัดโดยคำนึงถึงความต่อเนื่องและความยากง่ายของเนื้อหา วุฒิภาวะ ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน

5) คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ โดยครูผู้สอนหรือผู้เกี่ยวข้องจะต้องคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

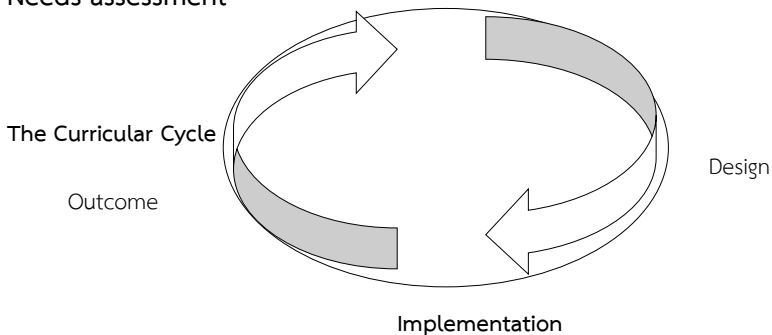
6) ประสบการณ์การเรียนรู้ ประสบการณ์การเรียนรู้ควรจัดโดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระและความต่อเนื่อง

7) กำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินผล โดยกำหนดว่าจะต้องประเมินอะไร เพื่อตรวจสอบว่าบรรลุตามจุดหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ และกำหนดด้วยว่าจะใช้วิธีประเมินผลอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร

Taba (1962, p. 310) กล่าวว่า “การประเมินผลหลักสูตรกระทำขึ้นเพื่อศึกษากระบวนการต่างๆ ที่กำหนดไว้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงใดบ้างที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ทางการศึกษา ซึ่งการประเมินดังกล่าวจะครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดของหลักสูตรและกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ จุดประสงค์ขอบเขตของเนื้อหาสาระ คุณภาพของผู้บริหารและผู้ใช้หลักสูตร สมรรถภาพของผู้เรียน ความสัมพันธ์ของวิชาต่างๆ การใช้สื่อและวัสดุอุปกรณ์การสอน ฯลฯ”

ส่วน Peyton and Peyton (as cited in McKimm, 2003) ระบุว่าวงจรหลักสูตรจะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ดำเนินไปโดยผ่านขั้นตอนของการประเมินความต้องการ ขั้นตอนการออกแบบ และขั้นตอนนำไปใช้ในการเรียนการสอน หลังจากนั้น ผลที่ออกมาจะถูกนำมาศึกษาและประเมินโดยนำไปเปรียบเทียบกับผลการประเมินความต้องการ (needs) ที่ทำไว้ในช่วงแรก ความต้องการจะแปรเปลี่ยนไปตามความคาดหวังของสังคม หลักสูตรจะเน้นไปที่ประเด็นต่างๆ ซึ่งแปรเปลี่ยนไปตามที่ทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สอนมองว่าความต้องการหมายถึงเรื่องใด หลักสูตรที่ยืดหยุ่นสูงจำเป็นต้องอาศัยการบริหารการเปลี่ยนแปลงและการบริหารทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ

Needs assessment



ภาพ 1 วงจรหลักสูตร

ที่มา. จาก Curriculum Design and Development, by McKimm J., 2003, Retrieved June 1, 2020, from <https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/>

ในการพัฒนาโครงการหลักสูตรใหม่ๆ หรือแค่ปรับปรุงหลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน มีขั้นตอนที่ต้องดำเนินการตามวงจรหลักสูตร ดังต่อไปนี้

1. กำหนดและการยอมรับร่วมกันในเนื้อหาทางวิชาการหรือวิชาชีพ
2. ศึกษาความต้องการของผู้เรียนตามแนวทางที่องค์การวิชาการ/วิชาชีพได้กำหนด
3. กำหนดเป้าหมายและผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรอย่างกว้างๆ
4. ระบุแนวคิดและข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรค
5. ยอมรับในโครงสร้างและกรอบการศึกษาของหลักสูตร บริบทหลักๆ ของการเรียนการสอนเรื่องที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับหัวข้อหลัก และหลักการประเมินอย่างกว้างๆ
6. แจกแจงรายละเอียดของการพัฒนาในแต่ละหัวข้อ แต่ละประเด็นของหลักสูตรโดยการระบุเป้าหมายและผลที่ได้จากการเรียนรู้ที่มีต่อผู้สอนแต่ละคนหรือทั้งทีมผู้สอน
7. คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรจะต้องพัฒนาโปรแกรมการศึกษาที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งต้องระบุผลที่เกิดจากการเรียนรู้ ตารางการเรียนการสอน เนื้อหาการสอนที่เหมาะสม วิธีการประเมินการเรียนรู้ และระบุว่าจะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการเรียนการสอนที่มีอยู่อย่างไร
8. นำหลักสูตรมาแต่งเติมและนำไปใช้ในการเรียนการสอน
9. พัฒนายุทธวิธีในการประเมินหลักสูตรที่เหมาะสมและนำมาใช้ประโยชน์ได้จริง

10. นำหลักสูตรมาวิจารณ์และปรับปรุงแก้ไขตามข้อวิพากษ์วิจารณ์ว่า หลักสูตรได้บรรลุเป้าหมายตามความต้องการที่ผู้เรียน รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ระบุไว้หรือไม่

และประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558 ความว่า “การพัฒนาหลักสูตร ให้ทุกหลักสูตรพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยโดยมีการประเมินและรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตรทุกปี การศึกษาเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรเป็นระยะๆ อย่างน้อย ตามรอบระยะเวลาของหลักสูตร หรือทุกรอบ 5 ปี”

Tyler (อ้างถึงใน ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550, หน้า 16) กล่าวว่า การประเมิน หมายถึง กระบวนการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างผลที่ได้รับกับ วัตถุประสงค์

Stufflebeam & Shinkfield (1990, p. 159) ให้ความหมายว่า การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการของการแสวงหาข้อมูล และการจัดเตรียมสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจและแสวงหาทางเลือกที่เหมาะสมในการดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร

บุษราคัม ทองเพชร และคณะ (2554) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร คือ การวินิจฉัยคุณค่าและความเหมาะสมของหลักสูตร โดยมีการจัดระบบ กระบวนการ เพื่อได้ข้อมูลมาตีความเพื่อทราบข้อดี หรือจุดอ่อนเพื่อนำไปปรับปรุงให้ดีขึ้น

ศิริชัย กาญจนวาสิ (2547) ได้สรุปว่า การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรแล้วทำการวิเคราะห์เพื่อวินิจฉัยจุดเด่นจุดด้อยของตัวหลักสูตรการบริหารหลักสูตรอันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงกระบวนการของหลักสูตรระหว่างการใช้หลักสูตรและเพื่อตัดสินคุณค่าของหลักสูตรด้านผลผลิตและผลลัพธ์ของหลักสูตรว่าบรรลุจุดมุ่งหมายเพียงใด อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้มีความทันสมัยทางวิชาการทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและตอบสนองความต้องการของสังคม

วิธีการวิจัย

คณะผู้วิจัยใช้ทั้งวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ดังนี้

1. เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 1 และ 3 ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิจัยสนาม (field research) และวิธีวิจัยเอกสาร (documentary research)
2. เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 2 ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัย ได้แก่ ผู้ใช้มหำบัณฑิตที่เคยใช้งานมหำบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหำบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 จำนวน 75 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการวิจัยนี้ จำแนกออกเป็นสองส่วน ได้แก่

1. ในส่วนของกรวิจัยสำรวจ (survey research) เนื่องจากประชากรของการวิจัยมีจำนวนไม่มากนัก จึงใช้ประชากรทั้งหมดในการศึกษา ได้แก่ ผู้ใช้มหบัณฑิตที่เคยใช้งานมหบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 ที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2562 จำนวน 75 คน

2. ในส่วนของกรวิจัยสนาม (field research) จะใช้กลุ่มตัวอย่างผู้ใช้มหบัณฑิตที่เคยใช้งานมหบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 ที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2562 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) เพื่อเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) จำนวน 10 คน จาก กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สำนักงานศาลปกครอง กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร สำนักงานเลขาธิการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กรมสรรพสามิต และเทศบาลตำบลหนองบอน อำเภอปอไร่ จังหวัดตราด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยใช้คำถามแบบปลายปิดเป็นคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 2

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยใช้คำถามแบบปลายเปิด เป็นคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 1 และ 3

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัย แยกออกเป็นสามส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิจัยสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยคณะผู้วิจัยมอบหมายให้ผู้ช่วยนักวิจัยเป็นผู้แจกแบบสอบถามที่เป็นมาตรฐานเดียวกันให้แก่กลุ่มตัวอย่าง ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 และรวบรวมแบบสอบถามฯ ที่กรอกคำตอบเรียบร้อยแล้วส่งให้คณะผู้วิจัย

ส่วนที่ 2 การวิจัยสนาม เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างฯ โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งคณะผู้วิจัยเลือกใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interviewing) เป็นเทคนิคการสัมภาษณ์รายบุคคล โดยผู้สัมภาษณ์จะถามคำถามในประเด็นที่ต้องการทราบ และอาศัยคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ในการสร้างคำถามต่อเนื่องในระหว่างการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้คำตอบที่ตรงประเด็น มีรายละเอียดและลึก (Babbie, 2013, pp. 345-347)

ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะประสานกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ ในการสัมภาษณ์

ส่วนที่ 3 การวิจัยเอกสาร คณะผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสารต่างๆ เช่น ตำรา หนังสือ บทความวิชาการ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษา

ระดับอุดมศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยนี้ ทั้งในส่วนของการวิจัยสำรวจและการวิจัยสนาม คณะผู้วิจัยเห็นว่า ผู้ที่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างทุกคนจะต้องเป็นผู้ที่เต็มใจและเข้าร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยไม่มีกรกดัน หากข้อมูลมีความคลาดเคลื่อนใดๆ ถือเป็นความรับผิดชอบของคณะผู้วิจัยแต่เพียงฝ่ายเดียวตามหลักความเคารพในบุคคล หลักคุณประโยชน์ ไม่ก่ออันตรายและหลักความยุติธรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยใช้ทั้งการวิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพดังนี้

1. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ในส่วนข้อมูลที่เกิดจากแบบสอบถาม เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 2 เป็นข้อมูลที่ใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยการนำคำตอบที่ได้จากแบบสอบถามมาลงรหัสข้อมูลและใช้คอมพิวเตอร์ประมวลผลค่าสถิติที่ต้องการ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ในส่วนของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 1 และ 3 ใช้วิธีการตีความข้อมูล อิงกรอบแนวคิด ทฤษฎี ตามความเข้าใจของผู้วิจัยแต่ละคน หลังจากนั้น คณะผู้วิจัยจะประชุมร่วมกัน เพื่อตรวจสอบความหมายของข้อมูล โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความเข้าใจของผู้วิจัยแต่ละคนที่มีต่อความหมายของข้อมูลในแต่ละประเด็นตามที่ผู้วิจัยแต่ละคนได้ตีความไว้ในขั้นต้น

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิเคราะห์เชิงปริมาณ คณะผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 2

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ และคุณสมบัติด้านต่างๆ ของมหาบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ที่ผู้ใช้มหาบัณฑิตต้องการ

ผลการวิจัย สรุปได้ว่า

ผู้ใช้มหาบัณฑิตต้องการให้มหาบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มีความรู้ ด้านองค์การ การจัดการ นวัตกรรมที่ควรนำมาปรับใช้ในองค์การ การพัฒนาองค์การ การจัดการความรู้ การบริหารความเสี่ยง การควบคุมและการตรวจสอบภายใน มีความรู้ด้านการติดตาม การประเมินผลการพัฒนาระบบงาน การจ้างงานรูปแบบใหม่ การใช้ทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด การพัฒนาระบบบริหารผลงานและบริหารค่าตอบแทน การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ มีความรู้ด้านการวิเคราะห์นโยบาย ประเมินนโยบายภาครัฐที่มีผลกระทบต่อประชาชน การคิดวิเคราะห์ การเชื่อมโยงให้เกิดความคิดใหม่ๆ มีความรู้ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลและการสรุปประเด็นสำคัญๆ มีความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดเป้าหมายของหน่วยงาน มีกลยุทธ์และเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้ในการทำงาน เพื่อลดขั้นตอนและระยะเวลาในการให้บริการ มีช่องทางการบริการที่หลากหลาย แต่เป็นไปตามระเบียบ เพื่อให้

ประชาชนและผู้รับบริการพึงพอใจ มีความสามารถในการนำแนวคิด ทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ มีความรู้ด้านการวิจัยทั้งเชิงประมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานและการขอเลื่อนวิทยฐานะ

มีทักษะด้านการแก้ไขปัญหา มีภาวะผู้นำ กล้าเสนอความคิดเห็น มีความสุภาพ อ่อนน้อม เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น มีความสามารถในการนำทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในบริบทที่แตกต่างกันและสามารถในการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ

มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกในการปฏิบัติงาน มีทัศนคติที่ดีต่องาน มีความซื่อสัตย์ สุจริต เคารพผู้อื่น เข้าใจความหลากหลายของเพื่อนร่วมงานที่มีแนวคิดแตกต่างกัน มีความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ ต่อสังคม มีความกระตือรือร้น ใฝ่รู้ วิทยาการสมัยใหม่

มีความคิดสร้างสรรค์ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อร่วมงาน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ของทีมงานหรือมติที่ประชุม มีความคิดเป็นระบบ สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ภายใต้สถานการณ์ที่แตกต่างกัน มีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร การวางแผน การจัดลำดับความสำคัญของงาน การจัดทำโครงการ การสั่งการที่กระชับและชัดเจน มีทักษะด้านการคิด การวิเคราะห์ การใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนางานให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถแยกแยะปัญหาและหาทางแก้ไขได้ภายใต้กฎ ระเบียบที่บังคับอยู่ มีทักษะด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางต่างๆ ที่หลากหลายและสามารถถ่วงถ่วงให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ รวมทั้งการจัดเก็บข้อมูล สืบค้นข้อมูล การเผยแพร่

ข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการบริหารงาน มีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ การปฏิสัมพันธ์กับ
ผู้ร่วมงาน กับผู้ใช้บริการ เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน

มีทักษะด้านการเป็นผู้นำ กล้าคิดริเริ่ม กล้าตัดสินใจ กล้าเปลี่ยนแปลง
สามารถชักจูงให้คนอื่นทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย มีทักษะด้านการควบคุมอารมณ์
มีความฉลาดทางอารมณ์ ควบคุมตนเองได้ ทำงานร่วมกับผู้ร่วมงานและผู้ใช้บริการได้
มีทักษะด้านการบริการ การอำนวยความสะดวกธรรมชาติธรรม บริการด้วยใจ สร้างความ
ประทับใจและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้หน่วยงานและให้ผู้ใช้บริการ ลดขั้นตอนการ
ทำงาน ลดค่าใช้จ่าย ลดเวลาในการดำเนินการ

มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถ
บริหารจัดการได้ สื่อสารกับเพื่อนร่วมงานได้ มีความรู้เชิงการบริหาร การค้นคว้าหา
ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการ เข้าใจถึงภาพรวมของการบริหาร การเกิดขึ้นของ
นโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ การจัดสรรงบประมาณ การพัฒนากำลังคนให้
สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป มีความรู้ที่หลากหลาย ทั้งด้านการจัดการ ด้าน
เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี และสามารถบูรณาการความรู้เพื่อให้เกิด
ประโยชน์สูงสุด มีทักษะการเป็นผู้นำ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ สามารถแก้ไขปัญหาอย่าง
เป็นระบบ ตามหลักวิชาการ นำความรู้ทางวิชาการไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงได้ มี
ความสามารถทำงานด้านการบริหารที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มอง
ภาพรวมของหน่วยงานได้ มีความสามารถในการจัดการ การจัดทีมงาน การวางแผน
งาน มีความสามารถในการนำความรู้มาประยุกต์ใช้กับงาน สามารถวิเคราะห์
ระบบงานและแนวทางแก้ไข มีความมั่นใจในตัวเอง ทำงานในส่วนที่ได้รับมอบหมาย

ได้ดี มีความรอบรู้ในสถานการณ์ปัจจุบัน และสามารถคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจ แก้ไขปัญหาได้

ส่วนประเด็นที่มหาบัณฑิตควรปรับปรุง สรุปได้ว่า ผู้ใช้มหาบัณฑิตให้ความเห็นว่า มหาบัณฑิตควรสามารถวิเคราะห์การนำงบประมาณไปใช้ในการจัดโครงการ กิจกรรม เกี่ยวกับความคุ้มค่าและมีความยั่งยืน

ควรสามารถนำองค์ความรู้มาประยุกต์และปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆ ควรมีความสามารถในการบริหาร มีภาวะผู้นำ สามารถถ่ายทอดงานและการพูดในที่ประชุม สามารถจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การคิดวิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจ การประยุกต์ใช้ทักษะดิจิทัลในการบริหารงานภาครัฐ

และควรเพิ่มเนื้อหาการบริหารความขัดแย้ง และการสร้างจิตสำนึก การประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดจากการประพฤติมิชอบและทุจริตในระบบราชการ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้มหาบัณฑิตที่มีต่อมหาบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เป็นการสรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ โดยอาศัยข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา 68 ชุด คิดเป็นร้อยละ 90.66 และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้มหาบัณฑิตที่มีต่อมหาบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจอย่างยิ่ง ($\mu = 4.56$) เมื่อพิจารณา

เป็นรายด้าน พบว่า ระดับความพึงพอใจที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดลำดับแรก คือ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจอย่างยิ่ง ($\mu = 4.66$) ลำดับที่สอง คือ เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจอย่างยิ่ง ($\mu = 4.62$) ลำดับที่สาม คือ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและด้านเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจอย่างยิ่ง ($\mu = 4.51$) ลำดับที่ 4 คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจ ($\mu = 4.49$) และลำดับที่ 5 คือ ด้านทักษะทางปัญญา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจ ($\mu = 4.45$)

วัตถุประสงค์ ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหงให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้มหาบัณฑิต

ผู้ใช้มหาบัณฑิตเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต หลายประเด็น เช่น

1. เพิ่มทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการนำเครื่องมืออุปกรณ์ในการสื่อสารครอบคลุมการใช้ การสร้าง การเข้าถึง และเข้าใจ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. พัฒนามหาบัณฑิตให้เป็นผู้ที่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน การจัดกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์และจิตอาสา เป็นการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกที่ดี
3. พัฒนาองค์ความรู้ ให้เป็นผู้มีความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและมีความพร้อมที่จะเป็นผู้บริหารที่สังคมยอมรับและต้องการ
4. การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ภาวะผู้นำ การวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจ เพื่อส่งเสริมให้มหาบัณฑิตที่จะเติบโตเป็นผู้บริหารที่ดีในอนาคต
5. ด้านการใช้ภาษาอังกฤษ เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติในสถานการณ์ปัจจุบัน
6. ด้านการติดตามประเมินผลการทำงานและการสอนงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชา
7. ด้านการสื่อสารกับเพื่อนร่วมงาน การนำองค์ความรู้ใหม่ไปปฏิบัติให้ปฏิบัติงานได้จริง
8. ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ทั้งเรื่อง คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
9. ด้านการวิเคราะห์และพยากรณ์แนวโน้มในอนาคต รวมทั้งวางแผนการปรับเปลี่ยนรูปแบบ วิธีการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์และวิถีใหม่ในอนาคต ทักษะด้านการควบคุมและการตรวจสอบภายใน

อภิปรายผล

การประเมินหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหงให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้มหาบัณฑิต มีประเด็นที่นำมาอภิปรายได้ดังนี้

ผู้ใช้มหาบัณฑิตต้องการมหาบัณฑิตที่มีความรู้ด้านองค์การ การจัดการ นวัตกรรมที่ควรนำมาปรับใช้ในองค์การ การพัฒนาองค์การ การจัดการความรู้ การบริหารความเสี่ยง การควบคุมและการตรวจสอบภายใน การใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนางานให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล มีความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับบัณฑิตศึกษา สาขารัฐประศาสนศาสตร์ พ.ศ. 2558 กลุ่มองค์การและการจัดการ กำหนดว่า “. . .กลุ่มวิชาดังกล่าวศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ในองค์การ การพัฒนาองค์การ เทคนิคและการบริหารจัดการภาครัฐ การบริหารจัดการคุณภาพ การจัดการความรู้และองค์การแห่งการเรียนรู้ การควบคุมและตรวจสอบภายใน การบริหารความเสี่ยง ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม และนวัตกรรมการบริหารจัดการ เป็นต้น เช่น “. . .คำให้สัมภาษณ์ของผู้ใช้มหาบัณฑิตรายหนึ่ง กล่าวว่า “. . .ผมต้องการมหาบัณฑิต ที่มีความรู้ด้านองค์การ การจัดการ นวัตกรรมที่ควรนำมาปรับใช้ในองค์การ การพัฒนาองค์การ การจัดการความรู้ การบริหารความเสี่ยง การใช้ นวัตกรรมเพื่อพัฒนางานให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่. . .” เป็นต้น

ผู้ใช้มหาบัณฑิตต้องการมหาบัณฑิตที่มีความรู้ด้านการติดตาม การประเมินผลการพัฒนาระบบงาน การจ้างงานรูปแบบใหม่ การใช้ทรัพยากรมนุษย์ให้มี

ประสิทธิภาพสูงสุด การพัฒนาระบบบริหารผลงานและบริหารค่าตอบแทน การให้รางวัล การลงโทษ การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ การสร้างนวัตกรรมการบริหารทรัพยากรมนุษย์ สอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับบัณฑิตศึกษา สาขารัฐประศาสนศาสตร์ พ.ศ. 2558 กลุ่มองค์ความรู้ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ที่กำหนดว่า “. . . ทำให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การให้รางวัล การลงโทษ การประเมินผลงานอย่างเป็นธรรม การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม . . .” เป็นต้น

และผู้เชี่ยวชาญบัณฑิตต้องการมหาบัณฑิตที่มีทักษะในการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมใหม่ๆ เพราะปัจจุบันนี้เป็นโลกที่ไม่มีพรมแดน ดังนั้นผู้ปฏิบัติงานที่จะประสบความสำเร็จจะต้องมีความเป็นประชากรของโลก คือ สามารถอยู่ที่ไหนก็ได้ สามารถปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมของประเทศต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งมีความเข้าใจคนจากประเทศต่างๆ ด้วย เพราะอาจจะต้องทำงานกับคนต่างชาติ ต่างภาษามากขึ้น ถ้าเข้าใจได้มากเท่าไร ก็จะยิ่งทำให้ได้เปรียบในการทำงานมากขึ้นเท่านั้น สอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พ.ศ. 2558 ที่กำหนดว่า “. . . สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมที่มีความหลากหลาย รั้งฟังความเห็นที่แตกต่างและแสดงความคิดเห็นได้อย่างสร้างสรรค์ มีภาวะผู้นำในทางวิชาการและสามารถแสดงความคิดเห็นเชิงวิพากษ์บนฐานแนวคิดและทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ . . . เป็นต้น” เช่น คำให้สัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญรายหนึ่งกล่าวว่า “. . . ดิฉันต้องการมหาบัณฑิตที่มีความสามารถในการปรับตัวจากสภาพแวดล้อมในสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และสามารถทำงานเป็น

ทีม การคิดเชิงวิพากษ์มีความสามารถในการนำและสอนงานแก่ผู้ได้บังคับบัญชา การนำเสนองานทั้งด้วยวาจาและด้วยการเขียนที่เข้าใจได้ง่าย. . .” เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตร

ผู้จัดทำบัณฑิตเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1) เพิ่มทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการนำเครื่องมืออุปกรณ์ในการสื่อสารครอบคลุมการใช้ การสร้าง การเข้าถึง และเข้าใจ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) เพิ่มทักษะด้านการวิเคราะห์และพยากรณ์แนวโน้มในอนาคต รวมทั้งวางแผนการปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์และวิถีใหม่ในอนาคต

3) พัฒนาให้เป็นผู้ที่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน การจัดกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์และจิตอาสา เป็นการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความพร้อมที่จะเป็นผู้ปฏิบัติงานที่สังคมยอมรับและต้องการ

4) เพิ่มทักษะการติดตามประเมินผลการทำงานและการสอนงานให้ผู้ได้บังคับบัญชา การสื่อสารกับเพื่อนร่วมงาน การนำองค์ความรู้ใหม่ไปปฏิบัติให้ปฏิบัติงานได้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

คณะผู้วิจัย เสนอให้มีการวิจัยเพื่อประเมินหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ให้สอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับบัณฑิตศึกษา สาขารัฐประศาสนศาสตร์ พ.ศ. 2558 รวมทั้งสอดคล้องกับความต้องการของผู้เกี่ยวข้องในทุกๆ ด้าน เช่น การประเมินหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร และอาจารย์ผู้สอน เป็นต้น เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรให้เกิดประโยชน์ยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- บุษราคัม ทองเพชร และคณะ. (2554). *รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ ERPAI*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา 2558. (2558, พฤศจิกายน 13). *ราชกิจจานุเบกษา*, 135(295ง), 12-24.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐานคุณวุฒิระดับบัณฑิตศึกษา สาขา รัฐประศาสนศาสตร์ พ.ศ. 2558. (2558, กรกฎาคม 22). *ราชกิจจานุเบกษา*, 102(170 ง), 1-24.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561. (2561, สิงหาคม 17). *ราชกิจจานุเบกษา*, 135(199ง), 19-21.
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะรัฐศาสตร์. (2560). *หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2547). *การประเมินหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ, เอกสารประกอบการประชุมวิชาการและเผยแพร่ผลงานวิจัย ครั้งที่ 3. คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2550). *ทฤษฎีการประเมิน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. (2552). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2552. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.*
- สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. (2561). *แผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) . กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.*
- Babbie, E. (2013). *The practice of social research* (13th ed.). Toronto, Canada: Wadsworth.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of education*. New York: McGraw-Hill Book.
- McKimm, J. (2003). *Curriculum design and development*. Retrieved June 1, 2020, from <https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/>
- Saylor, J.G. & Alexander, W. M. (1974). *Planning curriculum for schools*. New York: Rinehart and Winston.
- Saylor, J. G., Alexander, W. M., & Lewis, J. A. (1981). *Curriculum planning for better teaching and learning*. Tokyo: Holt, Rinehart and Winston.
- Stufflebeam, D.L. & Shinkfield, A.J. (1990). *Systematic evaluation*. Boston: Kluwer-Nijhoff.
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. New York: Harcourt, Brace & World.